

Ἡ ὑπὸ τοῦ σ. διδομένη ἐρμηνεία τῆς ὀλοσχεροῦς καταστροφῆς τῆς Ἠπείρου ὑπὸ τῶν Ρωμαίων δὲν εἶναι οὔτε παράδοξος οὔτε ἀνεδαφικὴ ἀντιθέτως καὶ πιθανὴ καὶ ἀληθοφανὴ φαίνεται, διότι τὰ ὑπὸ τούτου παρατιθέμενα ἐπιχειρήματα, ἐρεϊδόμενα ἐπὶ ὀρισμένων γεγονότων, εἶναι ἀρκούντως ἰσχυρὰ καὶ πειστικά.

Ὁ σ. ἀποδεικνύεται προσεκτικὸς μελετητὴς τῶν πηγῶν, τὰς ὁποίας ἐκμεταλλεύεται ἐπιτυχῶς, συγκρίνει τὰς ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων καὶ Ρωμαίων ἱστορικῶν συγγραφέων παρεχομένας πληροφορίας καὶ τὰς ἐλέγχει ἀντικειμενικῶς διὰ τὴν ἐπανορθώσῃ μίαν «ἱστορικὴν ἀνακρίβειαν», χωρὶς νὰ παραλείψῃ νὰ θέσῃ ὑπὸ τὴν κρίσιν τοῦ ἀναγνώστου τὰ πορίσματα τῆς ἐρεύνης του, ἐπαναλαμβάνων μετριοφρόνως τὴν παράκλησιν τοῦ Πολυβίου «ἐὰν μὲν κατὰ πρόθεσιν εὐρισκώμεθ' αὖ κατὰ τὴν πραγματείαν διαψευδόμενοι καὶ παρορῶντες τὴν ἀλήθειαν, ἀπαραιτήτως ἐπιτιμᾶν, ἐὰν δὲ κατ' ἄγνοιαν, συγγνώμην ἔχουν».

Ἡ ὑπὸ τοῦ σ. χρῆσις τῆς λεγομένης Δημοτικῆς δὲν εἶναι πάντοτε ἄψογος. Ἐπίσης δὲν δυνάμεθα νὰ παρίδωμεν καὶ ὀρθογραφικὰ τινὰ σφάλματα, ὧν τινὰ ἐπαναλαμβάνονται.

ΙΩΑΝΝΗΣ Α. ΚΟΥΣΚΟΥΝΑΣ

* *

ΒΑΣΙΑ. ΚΑΛΟΓΕΡΑ, ἐ. Γενικοῦ Ἐπιθεωρητοῦ Μ. Ε., **Διδακτικά - Παιδαγωγικά - Ἐπιστημονικά Σύμμικτα**, Θεσσαλονίκη 1973, σελ. 252, 80.

Εἰς καλαίσθητον, ὀγκώδη τόμον εἶδε πρό τινος τὸ φῶς τὸ νέον ἔργον τοῦ κ. Κ. ὑπὸ τὸν προαναφερόμενον τίτλον. Εἶναι μία συνολικὴ εἰς τόμον παρουσίασις ἐργασιῶν τοῦ συγγραφέως αἱ ὁποῖαι ἔχουν περιληφθῆ εἰς ἐπιστημονικὰ περιοδικὰ ἢ δημοσιευθῆ εἰς αὐτοτελῆ τευχίδια. Ἄν καὶ τὰ μελετήματα ταῦτα χαρακτηρίζονται ὡς τὰ Scripta minora τοῦ συγγραφέως, ἀνωτέρου ἐκπαιδευτικοῦ, εἶναι ἐν τούτοις πολὺ σημαντικὰ παρέχουν πολυτίμους ὁδηγίας εἰς τοὺς διδάσκοντας τὰ φιλολογικὰ μαθήματα καὶ προσφέρουν λίαν ἀξιολόγους λύσεις εἰς τοὺς μελετητὰς τῶν προβλημάτων τῶν ἀναφερομένων εἰς τὴν γλῶσσαν.

Πράγματι, εἰς δύο μεγάλας ομάδας δύνανται νὰ ταξινομηθοῦν αἱ μελέται τοῦ κ. Καλογερά. Ἡ πρώτη περιλαμβάνει ἔργα Παιδαγωγικῆς καὶ Διδακτικῆς. Ἐκ τῶν ἀναφερομένων εἰς τὴν Εἰδικὴν Διδακτικὴν θεμάτων σημειοῦμεν ἰδίως τὰ : Διδασκαλία τῶν Ἀρχαίων Ἑλληνικῶν εἰς τὴν Α' Γυμνασίου — Διδασκαλία τῆς Γραμματικῆς (I καὶ II μέρους) — Διδασκαλία τοῦ Ἑτυμολογικοῦ — Διδασκαλία τῶν Νέων Ἑλληνικῶν — Διδακτικὴ τῶν Ἑλλήνων Ρητόρων — Διδακτικὴ τῶν Ἱστορικῶν Συγγραφέων — Διδακτικὴ τοῦ μαθήματος τῆς Ἱστορίας.

Ὁ συγγραφεὺς εἶναι λίαν γνωστὸς εἰς τὸν ἐκπαιδευτικὸν κόσμον ἀπὸ τὰ προηγούμενα ἔργα του. Οἰκειότερα μεταξὺ αὐτῶν εἶναι τὸ ἀναφερόμενον εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν ἐκθέσεων, ἢ ἀνάλυσις Πλατωνικῶν Διαλόγων καὶ ἡ ἐμπεριστατωμένη καὶ ἀναλυτικὴ Αἰσθητικὴ Ἑρμηνεία τῆς Ἀρχαίας Τραγωδίας καὶ ὁμοία τοῦ Ὀμήρου. Γίνεται ἀπὸ τῆς πρώτης γραμμῆς φανερόν ὅτι ὁ κ. Κ. προβαίνει εἰς τὴν διαπραγμάτευσιν τῶν θεμάτων του μὲ ὄλον τὸν ἀναγκαῖον ἐπιστημονικὸν ἐξοπλισμὸν, συνεπικουρούμενον ἀπὸ πλουσίαν διδακτικὴν καὶ ἐποπτικὴν πεῖραν. Δι' αὐτὸ καὶ αἱ μελέται του ἀποτελοῦν ἐπιτυχῆ συνδυασμὸν θεωρητικῆς καὶ πρακτικῆς ἀντιμετωπίσεως τῶν σχετικῶν θεμάτων καὶ τὰ διατυπούμενα ἐκάστοτε συμπεράσματα εἶναι ἐπιμελῶς τεκμηριωμένα. Ἀπόψεις αὐτοῦ ὅπως ἡ ἀνάγκη ἐξετάσεως τῆς γραμματικῆς ὕλης τῆς Ἀρχαίας ἐν παραλληλισμῷ πρὸς

τὴν γραμματικὴν ὕλην τῆς Νέας Ἑλληνικῆς ἢ ἡ ἀπαίτησις τῆς συνδέσεως τῶν συγγενῶν λέξεων διὰ σχηματισμοῦ ἑτυμολογικῶν κύκλων καὶ οἰκογενειῶν, δυσκόλως δύνανται νὰ τεθοῦν ὑπὸ ἀμφισβήτησιν. Ἐπίσης εὐρίσκει σύμφωνον κάθε ἐνημερωμένον ἐπὶ τῶν νεωτέρων ἀπόψεων διδακτικὸν ἢ ἐπίμονος σύστασις ἐφαρμογῆς τῆς ἐπαγωγικῆς μεθόδου διὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς γραμματικῆς καὶ τοῦ συντακτικοῦ, ἡ ἔμμονῃ εἰς τὴν αὐτενεργὸν πρόβλησιν τοῦ νέου ἀπὸ τοῦ μαθητῆ, ἡ χρησιμοποίησις σχηματικῶν παραστάσεων, ἐποπτικῶν πινάκων καὶ διαγραμμάτων κατὰ τὸ σύστημα τῶν ζωντανῶν γλωσσῶν καὶ ἄλλαι εἰσηγήσεις αὐτοῦ.

Μίαν δευτέραν ομάδα ἐργασιῶν ἀποτελοῦν αἱ περιλαμβανόμεναι εἰς τὸν τόμον γλωσσικαὶ μελέται. Αἱ κυριώτεραι, ἀναφερόμεναι κυρίως εἰς τὴν σύνταξιν, εἶναι : Ὁ Κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς — Ἡ κατάταξις εἰς σύστημα τῶν Δευτερευουσῶν προτάσεων — Ἡ Θεμελιώσις τῶν Ἵποθετικῶν λόγων. Εἶναι ἴσως τὰ σημαντικώτερα κείμενα τοῦ τόμου, ἂν ληθῆ ὑπ' ὄψιν ἡ πληρότης μετὰ τὴν ὁποίαν ἐξετάζεται ἕκαστον θέμα, ἡ συνεχῆς ἀναφορὰ εἰς τὰς πηγὰς καὶ ἡ ἐν γένει τεκμηρίωσις τῶν συμπερασμάτων. Εἶναι πραγματικαὶ μονογραφαίαι τὰς ὁποίας ἀδύνατον νὰ ἀγνοήσῃ ὁ μελετητῆς ἀναλόγων θεμάτων τῶρα καὶ εἰς τὸ μέλλον.

Εἰς τὴν αὐτὴν ομάδα—ἀλλὰ μετὰ διάφορον στόχον—δύναται νὰ ταχθῆ ἡ ἐργασία : Τὸ Γλωσσικὸν Πρόβλημα ὑπὸ νέον φῶς. Ὁ συγγραφεὺς, ἀντιμετωπίζων ἀπὸ τῆς ἰδικῆς του σκοπιᾶς τὸ πρόβλημα τοῦ τόσον ἐταλαιπώρησε διαδοχικὰς γενεάς, προτείνει μίαν συμβιβαστικὴν λύσιν, ἥτοι μίαν μορφήν νεοελληνικῆς ἐνδιάμεσον μεταξὺ καθαρευούσης καὶ δημοτικῆς, τὴν ὁποίαν ἀποκαλεῖ «νεοελληνικὴν γραφομένην» καὶ τῆς ὁποίας καθορίζει τὰ χαρακτηριστικὰ : εἰς αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν μορφήν ἔχει γράφει ὁ συγγραφεὺς καὶ τὸ βιβλίον του. Μολονότι δὲ καὶ τὴν ἱστορίαν τοῦ προβλήματος φαίνεται κατέχων ὁ συγγραφεὺς καὶ ἀπὸ ὀρθὴν βᾶσιν (ἢ σύγχρονος πραγματικότητος καὶ τὸ γλωσσικὸν αἴσθημα) ὀρμᾶται, εἶναι δύσκολον νὰ εἴπῃ κανεὶς ὅτι ἡ προτεινομένη παρ' αὐτοῦ λύσις, ὁ προτεινόμενος, ἂς εἴπωμεν, κῶδιξ γραφῆς, θὰ εὖρη πολλοὺς ἀποδέκτας. Ἐχουν τόσαι κατὰ καιροὺς προταθῆ ἢ θορυβωδῶς προβληθῆ συνταγαὶ λύσεως τοῦ γλωσσικοῦ προβλήματος, ὥστε κάθε νεωτέρα πρότασις νὰ συναντᾷ εὐλογον δυσπιστίαν. Ὁ ἴδιος ὁ σ. ἔχει τὴν μετριοφροσύνην νὰ πιστεύῃ ὅτι δὲν λέγει ἐπὶ τοῦ θέματος τὴν τελευταίαν λέξιν καὶ προτείνει τὴν συγκρότησιν Εἰδικῆς Ἐπιτροπῆς ἀπὸ γλωσσολόγους καὶ ἐπιστήμονας, οἵτινες θὰ μελετήσουν τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς Νεοελληνικῆς, διὰ νὰ συνταχθῆ ἔπειτα βάσει αὐτῶν ἡ ἐπίσημος Νεοελληνικὴ Γραμματικὴ (τῆς ὀμιλουμένης καὶ τῆς γραφομένης).

Πλὴν τῶν ἀνωτέρω τὰ Σύμμικτα περιλαμβάνουν ἐν σύντομον φιλοσοφικὸν καὶ μίαν σειρὰν ἀπὸ παιδαγωγικὰ μελετήματα σχέσιν ἔχοντα πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἀγωγῆς, τὴν εἰδολογικὴν μὀρφωσιν, τὴν μάθησιν, τὴν εὐφυΐαν, τὴν ἐλευθερίαν τῆς βουλήσεως τοὺς κατ' Ἀριστοτέλη συντελεστάς τῆς παιδείας.

Σημειοῦται ἐν κατακλιθεῖδι, ὅτι τὸ νέον βιβλίον τοῦ κ. Καλογερά εἶναι λίαν χρήσιμον δι' ὅλους τοὺς ἐκπαιδευτικούς, δι' ὅλους τοὺς ἔχοντας ἔργον τὴν θεωρίαν καὶ τὴν πράξιν τῆς διδασκαλίας καὶ ἀκόμη δι' ὅλους ὅσοι ἀγαποῦν τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ ἐνασχολοῦνται εἰς τὴν ἔρευναν αὐτῆς.